

УДК 37.016
ББК 74.26
К88

Серія «Мій конспект»
Заснована 2008 року

Куцінко О. Г.
К88 Зарубіжна література. 8 клас / О. Г. Куцінко. — Х. : Вид. група «Основа», 2016. — 144 с. : іл., табл., схеми. — (Серія «Мій конспект»).

ISBN 978-617-00-2692-7.

Посібник серії «Мій конспект» створений з метою надання допомоги вчителю під час підготовки та проведення уроків. Автор пропонує базову основу конспектів уроків зарубіжної літератури на відривних аркушах та орієнтовний календарно-тематичний план за новою програмою Міністерства. Узявши за основу це видання, учитель може створити власний конспект уроку.

Для вчителів зарубіжної літератури загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів коледжів, студентів.

УДК 37.016
ББК 74.26

Навчально-методичний посібник

Серія «Мій конспект»

КУЦІНКО Ольга Германівна
ЗАРУБІЖНА ЛІТЕРАТУРА
8 клас

Технічний редактор *О. В. Лебедєва*

Підп. до друку 26.04.2016. Формат 84×108/16. Папір офсет.
Гарнітура Шкільна. Друк офсет. Ум. друк. арк. 15,12. Зам. №16—05/16—05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2911 від 25.07.2007.
Україна, 61001 Харків, вул. Плеханівська, 66.
Тел. (057) 731-96-32. E-mail: russ@osnova.com.ua

Віддруковано з готових плівок в друкарні ТОВ «Тріада Принт».
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1870 від 16.07.2007.
Харків, вул. Киргизька, 19. Тел.: (057) 757-98-16, 757-98-15.

ISBN 978-617-00-2692-7

© Куцінко О. Г., 2016
© Корягін В. О., макет обкладинки, 2016
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА 2

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ 2

ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ 5

I СЕМЕСТР

Урок 1 5

Урок 2 7

Священні книги людства як пам'ятки культури і джерело літератури

Урок 3 9

Урок 4 11

Урок 5 13

Урок 6 15

Урок 7 17

Урок 8 19

Урок 9 21

Урок 10 23

Античність

Урок 11 25

Урок 12 27

Урок 13 29

Урок 14 31

Урок 15 33

Урок 16 35

Урок 17 37

Урок 18 39

Урок 19 41

Урок 20 43

Урок 21 45

Урок 22 47

Урок 23 49

Середньовіччя

Урок 24 51

Урок 25 53

Урок 26 55

Урок 27 57

Урок 28 59

Урок 29 61

Урок 30 63

Урок 31 65

Урок 32 67

Урок 33 69

II СЕМЕСТР

Відродження

Урок 34 71

Урок 35 73

Урок 36 75

Урок 37 77

Урок 38 79

Урок 39 81

Урок 40 83

Урок 41 85

Урок 42 87

Урок 43 89

Урок 44 91

Урок 45 93

Урок 46 95

Урок 47 97

Бароко і класицизм

Урок 48 99

Урок 49 101

Урок 50 103

Урок 51 105

Урок 52 107

Урок 53 109

Урок 54 111

Урок 55 113

Урок 56 115

Урок 57 117

Урок 58 119

Урок 59 121

Література ХХ–ХХІ ст.

«У пошуках себе і високого польоту»

Урок 60 123

Урок 61 125

Урок 62 127

Урок 63 129

Урок 64 131

Урок 65 133

Урок 66 135

Урок 67 137

Урок 68 139

Урок 69 141

Урок 70 143

ЛІТЕРАТУРА 145

ПЕРЕДМОВА

Зарубіжна література в контексті сучасної педагогіки створює сприятливі передумови для залучення учнів до скарбниці світової культури, загальнолюдських і національних духовних цінностей, виховання естетичного смаку, високої читацької і загальної культури. Для сучасного учня урок літератури є не просто формою організації навчання, а передусім можливістю духовного спілкування з однолітками, зустрічі з прекрасним. Восьмикласник має не перебувати урок, а відчувати свою причетність до всього, що відбувається на ньому, долучатися, опрацюючи навчальний матеріал, до власної дослідницької діяльності. Особливо це залишається актуальним з огляду на те, що кількість годин, відведена на вивчення тем, не змінюється, а матеріалу для опрацювання досить багато.

Авторка запропонованого посібника мала на меті максимально допомогти учителям під час їхньої підготовки до уроків, враховуючи основні завдання особистісно орієнтованого навчання, вимоги до сучасного уроку та конкретні вимоги до рівня навчальних досягнень учнів із зарубіжної літератури, закладені у «Державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів», згідно з чинною програмою та з урахуванням змін і доповнень (див. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 26.06.2015 р. № 1/9-305).

Розробляючи плани-конспекти уроків, авторка пам'ятала, що уроки слід проводити у формах, адекватних предмету, і вирізнятися одухотвореністю, емоційною насиченістю, діалогічною взаємодією між учасниками навчально-виховного процесу, адже вони спрямовані на формування індивідуального підходу до літератури. З метою залучення до навчальної діяльності усіх учнів авторка, проектуючи уроки, керувалась прийомами критичного мислення та активними методами навчання, описи яких також подано у планах-конспектах. Достатньо уваги приділено груповим формам роботи, виконанню випереджальних завдань, залученню окремих учнів до проведення уроку, формам рольової гри, бесідам з елементами дискусії, залученню інших видів мистецтва. Значна увага приділяється використанню міжлітературних та міжпредметних зв'язків та мультимедійних засобів подання матеріалу (враховується також візуальну пам'ять).

КАЛЕНДАРНО-ТЕМАТИЧНЕ ПЛАНУВАННЯ

Усього — 70 годин; текстуальне вивчення творів — 60 годин; позакласне читання — 4 години;
розвиток мовлення — 4 години; резервний час — 2 години.

№	Дата	Тема уроку
I СЕМЕСТР. Вступ		
1		Література і культура. Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки
2		Літературний процес. Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їхнього розвитку в різних країнах
Священні книги людства як пам'ятки культури і джерело літератури		
3		Загальнокультурне значення священних книг народів світу, найвідоміші з них. Священні книги як вихідна основа світових релігій, етичних уявлень, мистецтва різних народів
4		Веди (огляд). Веди як пам'ятка індоєвропейської словесності II–I тис. до н. е. Спільність міфів Вед для індійців та арій, слов'ян дохристиянської пори. Образи ведійської міфології (боги, напівбоги, герої, ворожі сили, символи та ін.). Космогонічні міфи Вед
5		Біблія як основа двох релігій — юдейської та християнської. Структура Біблії, її складники. Зв'язок Біблії з історією і міфологією
6		Ключові ідеї та образи Старого і Нового Заповітів. Старий Заповіт (Створення світу. Каїн і Авель. 10 заповідей)
7		Новий Заповіт (Євангеліє). Морально-філософський зміст біблійних сюжетів і образів
8		Урок розвитку мовлення (усно). Втілення сюжетів і образів священних книг людства у мистецтві (література, живопис, музика, скульптура, архітектура, кіно та ін.)
9		Коран (огляд). Коран — головна книга ісламу. Міфологічні сюжети, образи, моральні настанови в Корані. Структура Корану, охоплення в ньому різних сфер людського життя
10		Контрольна робота за розділами «Вступ», «Священні книги людства як пам'ятки культури і джерело літератури» (різні рівні запитання)
Античність		
11		Поняття про античність, її хронологічні межі. Основні етапи, роди і жанри античної літератури
12		Специфіка розвитку літератури в Давній Греції і в Давньому Римі. Концепція людини і світу в античній літературі (ідея гармонії тілесного і духовного, любов до життя в усіх його проявах, відкриття світу, героїчне служіння, катарсис, поєднання реального і міфологічного та ін.)
13		Давньогрецька міфологія. Основні цикли давньогрецьких міфів. Міфологічна основа героїчного епосу

№	Дата	Тема уроку
14		Міфи Троянського циклу. Троя. Паріс викрадає Єлену. Облога Трої. Смерть Ахілла. Троянський кінь (2-3 за вибором учителя). Відображення історичних подій у міфах Троянського циклу. Ключові образи циклу. Міфологічні символи (яблуко розбрату, троянський кінь та ін.)
15		Гомер. «Ліада» (огляд). «Двобій Ахілла і Гектора» (пісня 22, вірші 140–410), «Пріам у Ахілла» (пісня 24, вірші 470–670). Гомер та його значення в історії розвитку європейських літератур. Міфологічна основа гомерівського епосу. Образи Ахілла і Гектора
16		Особливості розвитку і види лірики в Давній Греції. Тіртей (VII ст. до н. е.). «Добре вмирати тому...». Ідея захисту рідної країни в елегії. Античний ідеал героя. Авторська позиція. Саффо (VII–VI ст. до н. е.). «До Афродіти» («Барвношатна владарко, Афродіто...»). Звернення у вірші до Афродіти — богині кохання. Образ ліричної героїні, глибина її почуттів і переживань
17		Давньогрецький театр, його характерні особливості, роль в античному суспільстві. Основні жанри давньогрецької драми — трагедія і комедія
18		Есхіл (бл. 525 — бл. 456 рр. до н. е.). «Прометей закутий». Значення творчості Есхіла для розвитку європейської драми і театру. Втілення міфу про Прометея у трагедії «Прометей закутий». Основний конфлікт трагедії. «Дари» Прометея людству. Ідеї служіння, самопожертви, свободи
19		«Золота доба» давньоримської літератури. Публій Вергілій Марон (70–19 рр. до н. е.). «Енеїда» (огляд, 1–2 уривки за вибором учителя). Зв'язок твору з гомерівським епосом, міфологією. Ідея громадського служіння, утвердження величі держави. Образ Енея та його значення в композиції твору. Образ Рима
20		Квінт Гораций Флакк (65–8 рр. до н. е.). «До Мельпомени» («Мій пам'ятник стоїть...»). Тема мистецтва і призначення митця у творі. Пам'ятник як символ вічності поезії. Розуміння автором значення свого доробку
21		Публій Овідій Назон (43 р. до н. е. — бл. 18 р. н. е.). «Сумні елегії» («Життя поета» (IV, 10)). Життя і творчість поета. Міфологічний і філософський зміст поеми «Метаморфози» (огляд). Конфлікт митця із владою, трагедія вигнання і сум за батьківщиною у «Сумних елегіях». Образ відторгненого поета. Любов до вітчизни як провідна ідея твору (у межах циклу «Сумні елегії»)
22		Позакласне читання. Овідій «Метаморфози» («Потоп», «Філемон та Бавкіда»)
23		Контрольна робота за розділом «Античність» (твір)
Середньовіччя		
24		Середньовіччя як доба, її хронологічні межі й специфічні ознаки в історії європейських і східних літератур. Вплив релігії, філософії на літературу і культуру за доби Середньовіччя. Основні жанри середньовічної літератури на Заході й Сході
25		Особливості розвитку китайської лірики епохи Тан. Лі Бо (701–762 рр.). «Печаль на яшмовому ґанку», «Призахідне сонце навіює думки про гори», «Сосна біля південної галереї» (1–2 за вибором учителя). Основні теми і мотиви лірики митця. Вплив даосизму на його світогляд. Своєрідність пейзажів Лі Бо, втілення в них краси природи і духовного життя
26		Ду Фу (712–770 рр.). «Пісня про хліб і шовк», «Весняний краєвид», «Подорожуючи, вночі описую почуття» (1–2 за вибором учителя). Зв'язок поезії Ду Фу з історичною реальністю. Вплив конфуціанства на його світогляд. Національні образи, символи в ліриці митця. Образ ліричного героя, його сприйняття життя і природи, почуття, мрії, ідеали, дума про батьківщину
27		Золота доба персько-таджицької лірики, її характерні особливості, видатні представники. Омар Хайям (бл. 1048 — після 1122 рр.). Рубаї. Лаконізм і місткість жанру рубаї. Основні теми і мотиви творчості Омара Хаяма. Злиття образу автора і ліричного героя-філософа
28		Позакласне читання. Рудакі. Газелі, рубаї, бейти (за вибором)
29		Урок розвитку мовлення (письмово). Спілкування з поетом
30		Література середньовічної Європи: основні тенденції і жанрово-тематичне розмаїття. «Пісня про Роланда» (X ст.) (2–3 розділи за вибором учителя). Історична основа твору і поетичне переосмислення в ньому реальних подій. Патріотичні ідеї в «Пісні про Роланда». Образна система (Роланд, Ганелон, Карл та ін.). Елементи фольклору. Особливості поетичної мови твору
31		Аліг'єрі Данте (1265–1321 рр.). Сонет 11 («В своїх очах вона несе кохання...»). Данте як ключова постать італійського Середньовіччя і переходу до Відродження. Загальна характеристика його творчості. Утілення в сонеті 11 Данте краси високого почуття кохання
32		Контрольна робота за розділом «Середньовіччя» (різнорівневі запитання і завдання)
33		Узагальнення та систематизація знань, здобутих у I семестрі. Презентація епохи, яка найбільше запам'яталася
II СЕМЕСТР. Відродження		
34		Епоха Відродження (Ренесансу) в Європі. Гуманізм. Культ античності. Характерні ознаки ренесансної культури і літератури
35		Франческо Петрарка (1304–1374 рр.) — видатний італійський поет-гуманіст. Багатство людської душі, краса і щирість людських почуттів, оспівування кохання в «Книзі пісень»
36		Ф. Петрарка. Сонети № 61, 132. Історія кохання в сонетах Ф. Петрарки. Образ ліричного героя і героїні. Втілення гуманістичних ідеалів у поезії митця. Структура сонетів Ф. Петрарки
37		Урок виразного читання напам'ять «З журбою радість обнялась»

№	Дата	Тема уроку
38		Вільям Шекспір (1564–1616 рр.). Роль В. Шекспіра в розвитку англійської національної літератури і світового мистецтва
39		Вільям Шекспір. Сонети № 66, 116, 130. Художні особливості сонетів В. Шекспіра. Основні теми сонетів В. Шекспіра — кохання до Смаглявої леді, дружба
40		Трагедія «Ромео і Джульєтта» В. Шекспіра. Історія створення. Конфлікт справжнього почуття і забобонів. Оспізування чистого пристрасного кохання Ромео і Джульєтти, вплив кохання на людську особистість (зміни в характерах головних героїв, їх еволюція)
41		Проблема життя і смерті. Трактатування фіналу. Гуманістична цінність трагедії В. Шекспіра, її популярність серед різних поколінь
42		Позакласне читання. Шекспір та його комедії
43		Мігель де Сервантес Сааведра (1547–1616 рр.). «Дон Кіхот» І частина (огляд, 2–3 розділи за вибором учителя). Історія створення роману, його зв'язок з лицарськими романами, пародійний характер. Особливості сюжету і композиції твору (ситуації «великої дороги», випробування)
44		Конфлікт високих прагнень Дон Кіхота і буденної дійсності, неможливості реалізації ідеалів героя. Дон Кіхот і Санчо Панса — парні образи, у яких втілено високу мрію і прагматизм
45		Урок розвитку зв'язного мовлення (усно) за романом Сервантеса «Дон Кіхот». Смішне та комічне в романі. «Донкіхотство»
46		Синтез різних жанрових ознак у романі (героїчного епосу, лицарського, авантюрно-пригодницького, філософського роману, пародії). Широта філософського змісту твору, можливість його різних тлумачень. Популярність «вічних образів» до сьогодні
47		<i>Контрольна робота</i> за темою «Відродження». Написання твору
Бароко і класицизм		
48		Бароко як доба і художній напрям у європейській літературі й мистецтві
49		Формування нового бачення світу і людини в епоху бароко. Видатні представники європейського бароко та їхні здобутки
50		Луїс де Гонгора-і-Арготе (1561–1627 рр.). «Галерник». Втілення у вірші провідних тем барокової літератури: людина і Доля, блукання людини у Всесвіті, залежність від вищих сил, драматизм духовного життя. Символіка твору. Образ ліричного героя
51		Джон Донн (1572–1631 рр.). Сонет «Щоб мучить мене...». Роздуми про духовну сутність людини у віршах письменника. Напруження почуттів та емоцій ліричного героя. Символіка. Поетична мова
52		Позакласне читання. Педро Кальдерон де ла Барка. «Життя — це сон»
53		Історичні умови, філософське та естетичні підґрунтя класицизму. Характерні ознаки класицизму як художнього напрямку
54		Мольєр (1622–1673 рр.). «Міщанин-шляхтич». Мольєр — майстер класицистичної комедії. Художнє новаторство Мольєра в драматургії, вплив його відкриттів на світове театральне мистецтво
55		Історія створення комедії «Міщанин-шляхтич». Тематика і проблематика твору, його загальнолюдське значення
56		Образна система комедії. Основні образи комедії (пан Журден, пані Журден, граф Дорант, графиня Дорімена, Клеонт та ін.)
57		Засоби комічного (гумор, іронія, сатира, сарказм). Елементи народного театру
58		Урок розвитку мовлення (письмово). Написання твору за комедією Мольєра «Міщанин-шляхтич»
59		<i>Контрольна робота</i> за темою «Бароко і класицизм» (різні рівні запитання і завдання)
Література ХХ–ХХІ ст. «У пошуках себе і високого польоту»		
60		Антуан де Сент-Екзюпері (1900–1944 рр.). «Маленький принц» — філософська алегорична казка-притча
61		Людські взаємини, моральні цінності в казці-притчі «Маленький принц»
62		Філософський зміст казки «Маленький принц». Художні образи твору
63		Річард Бах (нар. 1936). «Чайка Джонатан Лівінгстон». Сюжет твору Р. Баха як філософська метафора людського буття
64		Втілення в образі чайки Джонатана прагнення високої мети
65		Алегоричні образи повісті. Художній конфлікт і можливість його подолання. Ознаки притчі у творі
66		Барбара Космовська (нар. 1958). «Буба». Художній світ Б. Космовської
67		Барбара Космовська. «Буба», Батьки — діти, діди — онуки. Ідея поваги й любові до людини. Сімейні цінності у творі
68		Сучасна зарубіжна поезія. Ристо Раса
69		<i>Узагальнення й систематизація навчального матеріалу</i> за темою «Література ХХ–ХХІ століття»
Підсумки		
70		<i>Узагальнення й систематизація навчального матеріалу</i>

ОРІЄНТОВНІ ПЛАНИ-КОНСПЕКТИ УРОКІВ

Дата _____

Клас _____

I семестр

Урок 1. Література і культура.

Роди літератури (епос, лірика, драма), їхні характерні ознаки

Мета:

- **навчальна:** пригадати основні види мистецтва та їх характерні ознаки; з'ясувати, яке місце серед них посідає література; навчити учнів розрізняти поняття «культура» і «література»; дати визначення понять рід літератури, епос, лірика, драма, вказавши їх характерні ознаки; порівняти ознаки епосу, лірики, драми;
- **розвивальна:** розвивати увагу та усне мовлення учнів;
- **виховна:** виховувати повагу до літератури як мистецтва слова.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань і формування на їх основі вмінь та навичок учнів.

Обладнання: епіграфи, таблиця, словник-довідник «Зарубіжна література».

Мистецтво — саме життя, і воно безсмертне.

Оскар Уайльд

Що є мистецтво? Це могутній голос народу, що лунає з уст обраних умільців.

П. Загребельний

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Слово вчителя

— Відомий німецький філософ Георг Вільгельм Фрідріх Гегель колись сказав: «Справжні безсмертні твори мистецтва залишаються доступними і дарують насолоду всім часам і народам». Що ж таке мистецтво і чому воно здатне принести велику насолоду людям?

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАТЬ УЧНІВ

1. Інтерактивна вправа» «Продовж речення “Мистецтво — це...”»

2. Бесіда

- ♦ Які види мистецтва ви знаєте?

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Робота з епіграфами уроку

Бесіда

- ♦ Поясніть, як ви розумієте запропоновані епіграфи.

2. Лекція вчителя

Література (лат. *literatura* — написане, від *litera* — буква, літера) — сукупність писаних і друкованих творів певного народу, епохи, людства; різновид мистецтва — мистецтво слова, що відображає дійсність у художніх образах, створює нову художню реальність; результат творчого процесу автора, зафіксований у відповідному тексті за допомогою літер.

Вирізняють літературу технічну, наукову, довідкову та художню, призначену спеціально для задоволення пізнавальних, інтелектуальних та естетичних потреб.

У 8 класі ми розпочинаємо вивчати основні етапи розвитку літератури на тлі світової культури, дізнаємося про специфічні особливості різних родів і жанрів літератури, досліджуватимемо їх розвиток у хронологічній послідовності.

3. Словникова робота

Рід літератури — це частина творів літератури (у тому числі й усної народної творчості, або фольклору), для яких спільною є специфіка зображуваного в них життя й характер його подання в словесному матеріалі.

Лірика (від грец. *lyra* — струнний музичний інструмент, під акомпанемент якого в Стародавній Греції виконували пісні й вірші) — один із трьох основних літературних родів, у якому життя відображається через передання почуттів, думок, переживань людини (ліричний герой) за певних обставин, під впливом певних подій. Специфікою лірики є те, що в ній з особливою виразністю виявляється емоційне ставлення автора (або ліричного героя) до об'єкта зображення й сюжет фактично відсутній. Вести мову про сюжет, подієвість у ліриці можна лише з огляду на певний розвиток почуттів, про які йдеться у творі.

Драма (від грец. *drama* — дія) — один із трьох основних літературних родів, який об'єднує твори, що змальовують світ у формі дії, яка розгортається через діалоги і монологи дійових осіб. Драматичні твори здебільшого призначені для сценічного втілення.

Епос (від грец. *epos* — слово, розповідь) — один із трьох основних родів художньої літератури (нарівні із лірикою й драмою), який об'єднує твори, орієнтовані на зображення зовнішнього світу, розповідь про людей (персонажі, герої) і події від третьої особи й найчастіше репрезентовані прозою.

4. Робота з таблицею «Роди та жанри літератури»

Роди та жанри літератури

Рід літератури	Жанри	Жанрові різновиди
Лірика	Вірш, пісня, елегія, послання, медитація, гімн, ідилія, мадригал, епіталама, ліричний портрет, етюд, ода, епіграма та ін.	Інтимні, або особисті; громадянські, або політичні; патріотичні, пейзажні, філософські та інші твори
Драма	Комедія, драма, трагедія, трагікомедія, трагіфарс, водевіль та ін.	Історичні, соціально-побутові, соціально-психологічні, філософські та інші твори
Епос	Епопея, роман, повість, оповідання, новела, нарис, казка, есе, ескіз, шкід, образок та ін.	Історичні, соціально-побутові, соціально-психологічні, пригодницькі, фантастичні та інші твори

V. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

1. Робота з уривками текстів

- ♦ На основі запропонованих уривків учні визначають рід літератури, аргументують свою думку.

2. Рефлексія

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Повторити опрацьовані на уроці терміни.
2. Випереджувальні завдання для окремих учнів: підготувати короткі повідомлення за темами: «Стародавня література», «Середньовічна література», «Література епохи Відродження», «Література епохи Просвітництва», «Література XIX ст.», «Література модернізму», «Література постмодернізму».

Урок 2. Літературний процес. Основні літературні епохи, напрями, течії, специфіка їхнього розвитку в різних країнах

Дата _____

Клас _____

Мета:

- **навчальна:** вивчити основні періоди розвитку культури, основні епохи (періоди) літературного процесу в різних країнах; *опрацювати* поняття літературний процес, його ключові ознаки і закономірності; *знати* значення понять літературний напрям, літературна течія, навчити розрізняти їх; *уміти* порівнювати етапи українського літературного процесу з розвитком європейського літературного процесу;
- **розвивальна:** розвивати навички компаративного аналізу, логічне асоціативне мислення;
- **виховна:** виховувати естетичний смак, інтерес до мистецтва слова.

Тип уроку: урок засвоєння нових знань і формування на їх основі вмінь та навичок учнів.

Обладнання: мультимедійний проектор з екраном для демонстрування презентації (або таблиці), літературознавчий словничок.

Хід уроку

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

**II. ПОВІДОМЛЕННЯ ТЕМИ ТА МЕТИ УРОКУ.
МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

III. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ

Бесіда

- Чому літературу вважають одним із видів мистецтва? Яким саме?
- Які роди літератури ви знаєте?
- Укажіть характерні ознаки лірики.
- Що таке епос?
- Чим драматургія відрізняється від епосу?

IV. РОБОТА НАД ТЕМОЮ УРОКУ

1. Слово вчителя

— *Літературний процес* — це історико-мистецьке явище, яке характеризується змінами у стилях і напрямих художньої творчості, у виразально-зображувальній системі художніх засобів, у тематичній та жанровій своєрідності творів тощо. Його обумовлено багатьма культурними і суспільними факторами.

**2. Виступи учнів за випереджальними завданнями
(з додаванням мультимедійної презентації)**

Стародавня література (VIII ст. до н. е. — V ст. н. е.). Одним із перших літературних творів вважають шумерський епос про Гільгамеша. Підвалини європейської літератури заклала література антична, якою прийнято називати літературу Стародавньої Греції та Риму. В античній літературі сформувалися основні жанри європейської літератури в їхніх архаїчних формах та основи науки про літературу.

Середньовічна література (IV—XV ст.). Цей період в історії літератури обумовлено традиціями народної творчості, культурним впливом античного світу та християнством. Своєї кульмінації середньовічне мистецтво досягло в XII—XIII ст. (лицарська література, героїчний епос).

Література епохи Відродження (XIV—XVI ст.). Другу назву епохи — Ренесанс — запропонував у XVI ст. італійський історик мистецтва Дж. Вазарі, бажаючи підкреслити повернення образотворчого мистецтва тієї доби до

античних канонів. Початок літератури Відродження традиційно ведуть від творчості Данте. У цей час розквіту досягло драматичне мистецтво (Шекспір, школа Лопе де Веги), з'являються гуманістичні утопії (Томас Мор, Томазо Кампанелла), гостра сатира («Гаргантюа та Пантагрюель» Рабле).

Література епохи Просвітництва (др. пол. XVII — XVIII ст.). Для цього періоду характерна віра у прогрес та всемогутність людського розуму. Просвітители вірили, що саме за допомогою розуму можна буде досягти абсолютного знання про людину та природу («Мандрі Гуллівера» Джонатана Свіфта, «Робінзон Крузо» Данієля Дефо).

Література XIX ст. Література цього періоду розвивалася за двома художньо-стильовими напрямками — романтичним та реалістичним. Романтизм став реакцією на просвітницький реалізм та класицизм. Романтичній літературі притаманні мотив самотності, конфлікт між героєм та навколишньою дійсністю (Дж. Байрон, М. Шеллі, Г. Гейне, А. М. Стендаль) інтерес до містики (М. Шеллі, Е. Т. А. Гофман), фольклору (брати Грімм), простої людини (В. Гюго), далеких країн (Дж. Байрон, Ф. Купер).

Реалізм XIX ст. прийнято називати критичним, оскільки його світовідчуття, як і у романтиків, базувалося на неприйнятті буржуазного суспільства. Важливим елементом реалізму є всебічний неупереджений опис внутрішнього світу героїв. Типовими письменниками реалізму є О. Бальзак, Ч. Діккенс, Л. Толстой та інші.

Література модернізму (помежів'я XIX — перша пол. XX ст.). Тематично пов'язаний з індустріалізацією, урбанізацією, відтворенням жахів Першої світової війни.

Література постмодернізму (др. пол. XX ст.). Основними ознаками літератури постмодернізму називають гіпертекст, коли порядок прочитання диктує не автор, а вибирає сам читач, інтертекстуальність, що характеризується алюзіями на інші твори, а іноді й свідомим запозиченням, відсутність сюжетної розв'язки або наявність кількох альтернативних розв'язок, змішання стилів, іронія, гра і чорний гумор.

3. Слово вчителя

— Концепція розвитку української літератури має дещо інший вигляд:

- література часів Київської Русі (княжа доба);
- середньовіччя (давня українська література);
- становлення нової української літератури (кінець XVIII — поч. XIX ст.);
- перша та друга половина XIX ст.;
- із деякими застереженнями виділяють період кінця XIX — поч. XX ст. (величезний масив здобутків української літератури у XX ст. у материковій Україні та в діаспорі).

4. Словникова робота

Літературний напрям — це конкретно-історичне втілення художнього методу, що проявляє себе в ідейно-естетичній спільності групи письменників у певний період часу. У межах одного літературного періоду може бути кілька літературних напрямів, наприклад у Просвітництві — класицизм, рококо, сентименталізм. Назва домінантного (провідного) напрямку нерідко стає назвою цілого періоду, а його часові межі — межами періоду (бароко, романтизм, модернізм). Літературні напрями можуть мати складові частини. Ці розгалуження напрямів називають течіями, або школами.

VI. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ УРОКУ

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

Вивчити визначення літературний напрям, літературна течія.